

Samen vissen, samen beheren

Tussen sport- en beroepsvissers schuurt het nogal eens. Toch zijn er wateren waar sinds jaar en dag constructief wordt samengewerkt tussen 'sport' en 'beroep'. Het Volkerak-Zoommeer is daar een goed voorbeeld van. De Vereniging van Beroepsvissers van het Volkerak-Zoommeer en Sportvisserij Zuidwest Nederland (ZWN) werken al sinds 2001 samen in een visstandbeheercommissie (VBC). Eind 2017 hebben ze samen een uitgebreid visstandsonderzoek uit laten voeren en is een nieuw visplan opgesteld.

Twee van de vijf beroepsvisserijbedrijven vissen met zegens op brasem.

Op het Volkerak-Zoommeer vissen zowel de sport- als beroepsvisserij met respectievelijk een schriftelijke toestemming en een machtiging van de Nederlandse Staat. Deze schriftelijke toestemming en machtiging verplichten beide partijen om overeenstemming te bereiken over het te voeren visserijbeheer. Sport- en beroepsvisserij maken daarom afspraken die worden vastgelegd in een visplan. Zonder visplan mogen sport- en beroepsvisserij niet op het Volkerak-Zoommeer vissen. Omdat het Volkerak-Zoommeer is aangewezen als Natura 2000-gebied en er nog geen

TEKST

Emiel Derks, Sportvisserij Nederland

FOTOGRAFIE

Blikonderwater, Sander Boer en Bram Bokkers

beheerplan is opgesteld, zijn voor het mogen uitoefenen van de visserij ook vergunningen op basis van de Wet Natuurbescherming nodig. Aangezien het Volkerak-Zoommeer in drie provincies ligt, worden deze vergunningen verleend door de provincies Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Brabant. Laatstgenoemde laat de vergunningverlening voor haar deel over aan de provincie Zuid-Holland.

VBC

Sinds 2001 zitten de Vereniging van Beroepsvisserij en Sportvisserij ZWN samen met Rijkswaterstaat, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Stichting het Zeeuwse Landschap in een VBC. Binnen deze VBC vindt afstemming plaats met de waterbeheerder en de terreinbeherende instanties over het te voeren visstand- en visserijbeheer. Deze samenwerking betekent in de praktijk dat er afspraken worden gemaakt over de hoeveelheid te onttrekken brasem (quotum), over de bescherming van snoekbaars en over controle en handhaving.

Beroepsvisserij

De vijf visserijbedrijven die op het Volkerak-Zoommeer vissen hebben het gehele waterlichaam verdeeld in kleinere gebieden, die jaarlijks worden gerouleerd. Alle vijf bedrijven vissen met fuiken op paling en afhankelijk van de periode en het visvak ook op wolhandkrab en bot. Vanwege verhoogde concentraties van dioxines en pcb's in paling en wolhandkrab is de visserij met fuiken gedurende circa zes jaar verboden geweest op het Volkerak. Met ingang van 1 december 2017 mag ook weer op het westelijke deel van het Volkerak met fuiken op paling worden gevist. Het oostelijke deel is nog steeds gesloten, net als de visserij op wolhandkrab op het westelijke deel. De jaarlijkse gesloten tijd vanuit het Aalbeheerplan (1 september tot en met 31 november) is uiteraard op het gehele Volkerak-Zoommeer van kracht.

De visserij op bot vindt met name plaats nabij de Bergse Diepsluis en Krammersluizen, waar het water brak(ker) is vanwege de sluisen van en naar de zoute Oosterschelde. Twee van de vijf bedrijven vissen in de periode 1 oktober t/m 31 maart met de zegens op brasem. Bijgevangen snoekbaars mag tot 15 februari worden behouden (in de praktijk tot circa 2.000 kg per jaar). Het quotum van brasem bedroeg van 2008 tot en met maart 2018 100 ton per jaar. Het afgelopen decennium hebben de beroepsvisserij gemiddeld 62 ton brasem per jaar onttrokken, variërend van 0 tot 99 ton per jaar. De vangst van brasem en snoekbaars wordt per zegentrek geregistreerd. Ook bijvangsten van andere soorten worden bijgehouden. Hiermee wordt veel informatie

over de visstand verzameld en kunnen veranderingen snel worden waargenomen.

Sportvisserij

In 2013 is het aantal vistrips op het Volkerak-Zoommeer met behulp van vliegtuigtellingen en enquêtes langs de waterkant geraamd op 13.000. Gezien de toenemende populariteit en internationale belangstelling voor het water

Voor sportvisserij is het Volkerak-Zoommeer vooral bekend vanwege de grote baarzen, snoeken en snoekbaarsen.

De toename van de quaggamossel zorgt voor een toename van het doorzicht.

als sportvisbestemming, is de inschatting dat dit aantal momenteel wat hoger ligt. Het water is helder en plantenrijk geworden. De vis is in dit water schuw en voorzichtig. Er wordt dan ook meer van de sportvisser gevraagd. De beloning kan echter groot zijn want het Volkerak-Zoommeer herbergt baarzen van meer dan 50 centimeter, snoeken groter dan 130 centimeter en snoekbaarzen tot 110 centimeter. Wat dat betreft blijft het een uniek sportviswater met internationale allure. Om op het Volkerak-Zoommeer te kunnen vissen, heb je een VISpas nodig. Sportvissers die tot twee snoekbaarzen per dag mee willen nemen voor eigen consumptie, hebben op dit water een zogenaamde snoekbaars-onttrekkingsvergunning nodig. Dit is uniek in Nederland en vloeit voort uit de afspraken tussen de sport- en beroepsvisserij om structureel vangsten te registreren zodat op basis van vangsten en inspanningen het visserij-beheer bijgestuurd kan worden. Voorwaarde voor het verkrijgen van deze vergunning is dat een registratiekaart wordt ingevuld van alle vangsten en onttrekkingen van

In het steeds helderder wordende water van het Volkerak-Zoommeer neemt de biomassa van vis af, maar is de conditie van individuele vissen erg goed.

snoekbaars, baars en snoek. Hiermee ontstaat een volledig beeld van de onttrekking van snoekbaars door de sportvisserij. De afgelopen jaren bedroeg dit 1.500 tot 2.000 kg per jaar. Daarnaast geeft dit een goede indicatie van de vangkans van roofvis en de lengte-frequentie van snoekbaars door de jaren heen.

Controle, handhaving en sanctionering

Naast de controles van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) vanuit de Visserijwet en de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid vanuit de Wet Natuurbescherming hebben de Vereniging van Beroepsvissers en Sportvisserij ZWN afgesproken om ook aanvullend controles uit te voeren op de sport- en beroepsvisserij. Zo zijn er regelmatig onaangekondigde controles waarbij zowel sport- als beroepsvissers worden gecontroleerd door BOA's van Sportvisserij ZWN. Deze controles worden uit eigen middelen van beide verenigingen bekostigd. De twee beroepsvissers die 's winters met de zegen vissen, zijn verplicht om dit de dag voorafgaand aan de visserij te melden bij Sportvisserij ZWN. In een aanvullende overeenkomst vangstenregistratie en controle visserij zijn sancties vastgesteld indien afspraken niet worden nagekomen. Naast de wettelijke sanctionering vanuit de Visserijwet betreft dit bijvoorbeeld boetes en een voortijdig einde van het visseizoen voor het betreffende visserijbedrijf.

Visstandsonderzoek

De tot april 2018 geldende quota van brasem en snoekbaars waren voornamelijk gebaseerd op gegevens uit een visstandsonderzoek van 2008. In 2017 hebben de Vereniging van

Beroepsvissers en Sportvisserij ZWN adviesbureau ATKB opdracht gegeven om een uitgebreid onderzoek naar de visstand uit te voeren. De uitvoeringsperiode en methodiek kwamen zoveel mogelijk overeen met het onderzoek uit 2008 en andere voorgaande bemonsteringen. Doel van het onderzoek was het verkrijgen van een representatief beeld van de actuele visstand om aanvullend op de vangstenregistraties de duurzaam oogstbare producties van brasem en snoekbaars – de soorten die met de zegen worden gevangen en waar zowel sport- als beroepsvisserij een belang in hebben – vast te stellen.

Op grond van het onderzoek wordt het gemiddelde visbestand op het Volkerak-Zoommeer geschat op 209 kilogram per hectare en 1.078 stuks per hectare. In 2008 was dit nog 311 kilogram respectievelijk 454 stuks per hectare. De biomassa is grofweg met 30 procent gedaald.

De visbiomassa bestaat vooral uit brasem (77 procent), snoekbaars (8 procent) en blankvoorn (6 procent). Op basis van aantallen bestaat het bestand voornamelijk uit blankvoorn (43 procent), baars (28 procent), snoekbaars (10 procent) en brasem (7 procent). In totaal zijn maar liefst 28 vissoorten – exclusief hybrides – aangetroffen. Wat opvalt is dat het visbestand in de lengteklasse 26-40 centimeter slechts 1,9 kilogram per hectare bedroeg, in tegenstelling tot de 17,7 kilogram per hectare van 2008. De gevangen brasem was groot (voornamelijk 45-67 cm) en van een bovengemiddelde, zeer goede conditie. De conditie van brasem is daarbij duidelijk beter dan in 2008, wat duidt op goede leefomstandigheden voor deze grote brasems. De reproductie van brasem was echter net als in 2008 slecht te noemen.

De visstand bevindt zich ruim boven het theoretisch dragend vermogen van circa 110-120 kg/hectare, zoals dat op basis van fosfaatconcentraties kan worden berekend. Dit is mogelijk doordat een aanzienlijk deel van de visstand benthivoor is en nog profiteert van een relatief voedselrijke bodem afkomstig uit de meer voedselrijke periode met een voedselkringloop die redelijk autonoom functioneert. Deze situatie is eindig. Verwacht mag worden dat de visbiomassa op termijn verder af zal nemen.

Ontwikkelingen Volkerak-Zoommeer

Het afgelopen decennium is de waterkwaliteit van het Volkerak-Zoommeer behoorlijk veranderd. Na 2008 is het doorzicht sterker toegenomen van gemiddeld 1,3 naar 2,4 meter. De belangrijkste oorzaak hiervoor is de enorme toename van de quaggamossel (*Dreissena bugensis*). Tevens zijn de totaalfosfaatconcentraties sinds 2010 fors gedaald, wat uiteraard ook gevolgen heeft voor de recrutering en (vis)productie.

Expertgroep

De Vereniging van Beroepsvissers en Sportvisserij ZWN hebben een groep met

visstand- en visserijexperts bijeen geroepen om onafhankelijk advies te geven over het te voeren visserijbeheer voor de komende vijf jaar. Deze expertgroep heeft de visserijpartijen van een advies voorzien over de quota voor brasem en snoekbaars. Daarnaast zijn aanbevelingen gedaan voor verdere verduurzaming van de visserij op het Volkerak-Zoommeer.

Aangezien er de afgelopen zeven jaar geen goede jaarklassen brasem zijn gevormd en het huidige brasembestand voornamelijk bestaat uit grote en naar verwachting behoorlijk oude exemplaren, heeft de expertgroep geadviseerd om terughoudend om te gaan met de

het advies van de expertgroep hebben de Vereniging van Beroepsvissers en Sportvisserij ZWN een nieuw visplan opgesteld welke loopt van december 2018 t/m oktober 2023. De belangrijkste afspraak uit dit visplan is een dalend brasemquotum van 95 ton in het seizoen 2018/2019 naar 55 ton in 2022/2023 (minus 10 ton per jaar). Daarnaast wordt op basis van de registraties en ontwikkelingen jaarlijks beoordeeld of verdere bijstelling nodig is. Gezien de veranderingen in het watersysteem, is de afspraak gemaakt om over vijf jaar wederom een uitgebreid visstandonderzoek uit te voeren. Aanvullende afspraken over snoekbaars en de fuikvisserij zijn op

manier is veel onduidelijkheid over wie waar en wanneer mag vissen verdwenen en worden de 'ogen en oren' van sportvissers beter ingezet om stroperij aan te pakken. Sportvissers en andere gebruikers kunnen vermeende overtredingen melden via www.meldpuntvisstrokerij.nl. Sportvisserij ZWN zoekt vervolgens samen met andere opsporingsinstanties uit of de geconstateerde activiteit toegestaan is of niet. Indien dit niet het geval is, zal door een of meerdere opsporingsinstanties onderzoek worden ingesteld. ■

De brasempopulatie is de afgelopen jaren sterk afgenomen en bestaat vooral nog uit volwassen exemplaren.

Zowel sport- als beroepsvissers zijn op grond van het visplan verplicht snoekbaarzen groter dan 70 centimeter terug te zetten.

onttrekking van brasem. Geadviseerd is om een fors lager quotum vast te stellen dan volgens de duurzaam oogstbare productie mogelijk zou zijn. Daarnaast is geadviseerd om vanwege de lage recrutering en zeer geringe doorgroei naar grote brasem 'vinger aan de pols' beheer toe te passen en jaarlijks de vangsten en visserijinspanningen goed te monitoren en indien nodig tussentijds maatregelen te treffen.

Nieuw visplan

Naar aanleiding van de registraties van de sport- en beroepsvisserij, het visstandonderzoek en

moment van schrijven van dit artikel nog onderwerp van gesprek.

Transparantie visserij en communicatie

Sportvisserij ZWN en de Vereniging van Beroepsvissers zetten zich vanaf 2017 extra in om de visserij op het Volkerak-Zoommeer transparanter te maken voor de buitenwereld. Op de website van Sportvisserij ZWN is daarom een pagina ingericht waarop zoveel mogelijk informatie te vinden is over de visgebieden, visseizoenen, visserijvaartuigen en overige regels en voorwaarden die gelden voor de sport- en beroepsvisserij. Op deze

De volledige rapportage van het visstandsonderzoek is te downloaden op <https://www.sportvisserijzwn.nl/vis-en-water/volkerak-zoommeer.html>